

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ד / גליון קכ

ערש"ק פרשת בא ה'תשס"ז

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת פרשת בא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קכ), והוא אוצר בלום מתוך רבבות ענייני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

845 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017/8

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

החילוק בין "טוטפות" שנאמר בפרשת תפילין דפרשתנו ו"טוטפות" דפר' ואתחנן; משמעות החלוקה ד"ט . . שתיים ו"פת . . שתיים" בד' הבתים ובד' הפרשיות; ע"פ דיוק דברי רש"י בפירושו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ט עמ' 49 ואילך)

יינה של תורה

ביאור הא דהמצה שאכלו בני"י קודם יציאתם ממצרים היתה מצה עשירה, משא"כ המצות שאנו מצווים לאכול; הגדר ד"לחם עוני" ומצה עשירה בעבודת האדם את השי"ת.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק טז עמ' 122 ואילך)

חידושי סוגיות

יחקור במ"ש הצ"ח לחדש דלהרמב"ם כו"ע ס"ל דחגיגה נצלית; יסיק דהחגיגה היא כפסח עצמו, ויחקור בהא דרק דין צלי' נשנה בה; יקדים משיטת הרמב"ם בדין הסיבה דהוי לא רק חיוב בפ"ע, אלא דין בשאר מצוות לילי פסחים; עפ"ז מיושב דאף צלי שהוא דרך חירות, ס"ל להרמב"ם דהוי דין בחגיגה עצמה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לא עמ' 53 ואילך)

הוספה — דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע בחשיבות ובאופן העבודה דחשבון הנפש.

(אגרות קודש חלק ח עמ' קלב)

מקרא אני דורש

”טוטפות” – ד’ בתים או ד’ פרשיות?

החילוק בין ”טוטפות” שנאמר בפרשת תפילין דפרשתנו ו”טוטפות” דפר’ ואתחנן; משמעות החלוקה ד”טט .. שתיים ו”פת .. שתיים” בד’ הבתים ובד’ הפרשיות; ע”פ דיוק דברי רש”י בפירושו

א. בסיום פרשתנו: ”והי’ לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה’ ממצרים”. ומפרש רש”י: ”תפילין, ועל שם שהם ארבעה בתים קרויין טוטפות: ’טט’ בכתפי שתיים, ’פת’ באפריקי שתיים”.

והנה, בפרשת ואתחנן (ו, ח) נאמרה עוד הפעם לשון זו של ”לטוטפות” – ”וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך”, ושם פירש רש”י: ”אלו תפילין שבראש, ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טוטפות – ’טט’ בכתפי שתיים, ’פת’ באפריקי שתיים”.

וצריך להבין: מה נשתנה? מדוע בפרשתנו מפרש רש”י ש”טוטפות” הוא על שם הארבעה בתים, ואילו בפרשת ואתחנן מפרש ש”טוטפות” הוא על שם הארבע פרשיות?

ב. ויש לומר בדיוק הדברים, שבאמת בפרשתנו אי אפשר לפרש ”טוטפות” על שם ארבע פרשיות, ולכן הוכרח רש”י לפרשו על שם הבתים דוקא, כדלהלן.

והביאור בזה:

ארבעת הפרשיות שבתפילין, הנה שתיים מהן (פרשת ”קדש” ופרשת ”והי’ כי יביאך”)

לקראת שבת

כתובים בפרשתנו, והם נאמרו מיד לאחר יציאת מצרים ועוסקים בענין זה של יציאת מצרים. אולם שתיים מהן (פרשת "שמע" ופרשת "והי' אם שמוע") כתובים רק בספר דברים, ונאמרו רק בשנת הארבעים על ידי משה רבינו, ואין בתוכם שייכות לענין יציאת מצרים.

ואם כן עולה, שבעת הציווי בפרשתנו הרי עדיין לא היו ארבע פרשיות בתפילין, שהרי שתי פרשיות ("שמע" ו"והי' אם שמוע") ניתנו רק לאחר ארבעים שנה. וב"פשוטו של מקרא" צריך לפרש, שאז הניחו תפילין של ארבעה בתים – כששנים מהם ריקים. היינו, שבתוך שני בתים היו שתי הפרשיות שבפרשתנו ("קדש" ו"והי' כי יביאך"), ושני בתים היו ריקים מפרשיות [ובאמת שכבר האריכו בספרים בענין זה של הנחת תפילין במדבר, על דרך המדרש וההלכה – וכאן הדברים מבוארים לפי המובן בדרך הפשוט].

וזה גם מובן מתוכן כללות הפרשה, שמשמעה ברור שכל ענין התפילין הוא כזכרון על יציאת מצרים, ומובן אפוא שבתוך התפילין היו רק אותן הפרשיות העוסקות בענין יציאת מצרים – ולא שתי הפרשיות האחרות שאינן עוסקות בענין זה כלל; וזה שהוסיפו עוד שני בתים ריקים – הוא משום שעל ידי ריבוי הבתים (אפילו ללא פרשיות) מיתוסף בגודל הזכרון של יציאת מצרים.

ומכל זה מובן בפשטות מדוע פירש רש"י בפרשתנו ש"טוטפות" הוא על שם "ארבעה בתים" – ולא על שם ארבעת הפרשיות – שהרי בזמן אמירת פרשתנו הי' המספר ארבע ביחס לבתים [ואילו הפרשיות היו אז רק שתיים בלבד];

אולם בפרשת ואתחנן, שאז כבר נאמרו גם שתי הפרשיות הנוספות, אז כבר היו ארבע פרשיות בתפילין, ולכן שם פירש רש"י ש"טוטפות" הוא על שם מנין הפרשיות.

ג. אך עדיין יש לדקדק בזה, דאמנם מובן שבפרשת ואתחנן כבר אפשר לפרש את המילה "לטוטפות" גם על ארבעת הפרשיות [דלא כבפרשתנו שבהכרח לפרשו על מנין הבתים, כאמור], אבל סוף סוף, מהו ההכרח בדבר? דהרי לכאורה, לאחר שבפרשתנו כבר פירש רש"י ש"טוטפות" הוא על שם ארבעת הבתים, למה לא יכול הי' להמשיך בפירוש זה גם בפרשת ואתחנן, והוכרח לומר שם פירוש חדש, ולשנות מ"בתים" ל"פרשיות"?

[ובפרט, שיש סברא יותר לפרש את השם "טוטפות" על שם מנין הבתים דוקא, כיון שארבע פרשיות יש גם בתפילין של יד, ואין זה חידוש של תפילין של ראש דוקא; ואם כן, מכיון שהתורה אומרת "לטוטפות" דוקא לגבי תפילין של ראש, מסתבר שקאי על מנין הבתים, שבזה הוא החידוש של תפילין של ראש על תפילין של יד שהם בבית אחד].

ד. ויש לומר אחד מהטעמים בדבר [ועוד יש לומר בזה. ואכמ"ל], ובהקדים שאלה כללית:

לקראת שבת

ט

כאשר התורה רוצה לרמוז למספר של ארבע פרשיות, מדוע היא עושה זאת דוקא בדרך של חלוקה ל"טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים" – ולא על ידי מילה אחת הרומזת לכל הארבע יחד [או על ידי חלוקה לאחת ושלוש, וכיוצא בזה] ?

ומשמע, שהמספר ארבע שבתפילין מורכב הוא משני חלקים של "שתיים" ו"שתיים". – ויש לבאר :

כמבואר לעיל, הנה בפרשתנו, [לפני שניתנו הפרשיות של "שמע" ו"הי' אם שמוע"], הניחו בני ישראל תפילין שהיו בהם ארבעה בתים – אבל בתוכם היו שתי פרשיות בלבד ["קדש" ו"הי' כי יביאך"], ושנים מתוך הבתים היו ריקים.

ולכן התורה מחלקת את הארבעה לשתי קבוצות – "שתיים" ועוד "שתיים" – כי אכן ארבעת הבתים התחלקו לשתי קבוצות: שנים מתוך הבתים היו מלאים בפרשיות – ואילו שנים עמדו ריקים, וכל מטרת קיומן היתה כדי להגדיל את הזכרון של יציאת מצרים.

אולם כשמגיעים לפרשת ואתחנן, שאז היו להם כבר כל ארבעת הפרשיות, עתה קשה שוב :

מה ענין החלוקה ל"שתיים" ו"שתיים" ? ! הרי עכשיו כבר אין חילוק בין הבתים, וכל ארבעת הבתים מלאים הם בפרשיות באותה מידה !

ולכן שם מפרש רש"י "על שם מנין פרשיותיהם נקראו טוטפות, טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים" :

אמנם באותו זמן היו כל הבתים מלאים בפרשיות, ואין הבדל וחלוקה בתוך הבתים – ולכן אין לפרש את "לטוטפות" על מנין הבתים ;

אבל עדיין יש חלוקה בתוך הפרשיות: שתיים מהפרשיות נאמרו לפני מתן תורה ומדובר בהם על יציאת מצרים – ואילו שתיים מהפרשיות נאמרו לאחר מתן תורה ואין בהם הדגשה על יציאת מצרים אלא על מצוות התורה בכלל. ולכן גם שם מתאימה המילה "לטוטפות", כמשמעות של חלוקה באופן של "שתיים" ו"שתיים".

יינה של תורה

ה'טעם' שב"לחם עוני"

ביאור הא דהמצה שאכלו בני קודם יציאתם ממצרים היתה מצה עשירה, משא"כ המצות שאנו מצווים לאכול; הגדר ד"לחם עוני" ומצה עשירה בעבודת האדם את השי"ת

א. בפרשתנו (יב, ה) נזכר הציווי על אכילת מצה דפסח מצרים. ומצינו בזה, לכאורה, דבר הטעון ביאור:

בציווי הכללי על אכילת מצה בפסח דורות (בפר' ראה (טז, ג)) נאמר "שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים", ומכך למדים (פסחים לה, א) דהמצה צריכה להיות "לחם עוני" דוקא (ולא מצה עשירה) (המעורבת במי פירות). אמנם, מכך שבציווי על אכילת מצה בפסח מצרים (בפרשתנו), לא נזכר כלל שצ"ל "לחם עוני", מובן, שבפסח מצרים יצאו ידי חובת אכילת מצה גם במצה עשירה.

[אלא שלא הי' זה בעת היציאה, דהרי אז אכלו "לחם עוני" (וכמפורש בכתוב הנ"ל "תאכל . . לחם עוני, כי בחפזון יצאת מארץ מצרים"), אלא קודם היציאה (וכהכנה לה)].

אך הגם שהי' אפשרי אז לאכול מצה עשירה, הנה גם בפסח מצרים נאמר (פרשתנו יב, יז) "ושמרתם את המצות" דמפסוק זה למדו בירושלמי (פסחים פ"ב ה"ד) שיוצאים ידי חובת המצוה רק ב"מצה שצריכה שימור" – מצה היכולה לבוא לידי חימוץ. ומכך, דהגם שבפסח מצרים היה אפשרי במצה עשירה, הנה אעפ"כ, הי' צריך שיהי' בה אפשרות לבוא לידי חימוץ (וכגון

לקראת שבת

יא

שיהא מעורב בה גם מעט מים (המחמיצים את המצה, משא"כ במי פירות שאין מחמיצים)).
ולהלן יבואר ענין פסח מצרים ופסח דורות בעבודה הרוחנית – עבודת האדם את השי"ת,
דעפ"ז יבואר היטב טעמי החילוקים ביניהם בלחם עוני ומצה עשירה וכו'.

ב. דהנה, ב' סוגי המצות ("לחם עוני" ומצה עשירה) הם ב' אופני עבודה בהאדם העובד
בכרם ה' – בקיום התורה ומצוות ועבודתו ית' בכלל:

"לחם עוני" – היא מצה העשויה מקמח ומים בלבד, אשר אין בה טעם. ובעבודת האדם,
היינו כאשר עבודתו היא באופן שמצד שכלו ורצונותיו אין הוא נמשך לעבוד את ה' ולקיים
מצוותיו, וממילא, עבודתו היא רק מצד קבלת עולו ית' – דאף שהוא אינו מבין בשכלו
ו(ממילא) אין לו משיכה לקיים את המצוה כו', אעפ"כ, הוא עושה את המצוה מצד שכך
צוהו הקב"ה. ומובן, שעבודה באופן כזה, אין בה טעם והנאה.

משא"כ מצה עשירה, עשייתה היא במי פירות שיש בהם טעם. ובעבודת האדם, היינו
כאשר עבודתו את ה' היא גם בשכלו ומידותיו, דאף הם מבינים שצריך לעבדו ית'. דאזי אינו
צריך לכפות את עצמו, ולעשות את המצוה מצד עול הקב"ה שעליו, אלא הוא מצד עצמו רוצה
ונמשך לקיים את המצוות. דאופן עבודה זה, הוא מתוך הנאה ו'גשמאק'.

ואף החילוק הנוסף שביניהם – מה ש"לחם עוני" יכול לבוא לידי חימוץ, ומשא"כ מצה
עשירה, העשוי' במי פירות, שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ – הוא בהתאם לזה:

דהנה, בשעה שעבודת האדם היא ללא 'טעם' – מצד קבלת עול לכו, ולא מצד שכלו
ומידותיו ("לחם עוני"), הרי הוא יכול "לבוא לידי חימוץ": מצד שכלו ומידותיו ישנה גם
אפשרות שלא לעבוד את ה' (רק שמצד קבלת עולו, הוא כופה א"ע ועובד את ה').

משא"כ בשעה שעבודתו היא מתוך טעם ו'גשמאק', דעבודתו את ה' היא באופן שגם
כחותיו הוא מבינים וחפצים בה (מצה עשירה) – אזי שכלו ומדותיו שוללים את האפשרות
לעשות היפך רצון הקב"ה. וממילא "אינו יכול לבוא לידי חימוץ": אין כאן כל נתינת מקום
לאפשרות שלא לעבוד את ה'.

ג. והנה, ב' אופני עבודה אלו מבטאים, בכללות, גם ב' אופנים כלליים בגאולה – גאולת
מצרים והגאולה העתידה:

ביציאת מצרים נאמר (בשלה יד, ה) "כי ברח העם". ומבואר בזה בדרושי חסידות (ראה ספר
תניא קדישא פל"א), דגם בעת יציאתם ממצרים, הנה הרע שהיו ישראל שקועים בו בהיותם שם,
נשאר בתקפו, ולכן היו צריכים בנ"י "לברוח" (בחפזון) מן הרע דטומאת מצרים; משא"כ
בגאולה העתידה נאמר (ישעי' נב, יב) "כי לא בחפזון תצאו" – דאז לא תשאר כל מציאות של
רע (וככתוב (זכרי' יג, ב) "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"), וממילא לא יהי צורך בחפזון
(לברוח' מן הרע).

לקראת שבת

כלומר, הגאולה ממצרים היא ע"ד הענין ד"לחם עוני", שיכול לבוא לידי חימוץ – דעדיין ישנו להרע, אלא ש'בורחים' ממנו. משא"כ הגאולה העתידה היא ע"ד הענין דמצה עשירה, שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ – דלא תשאר כל מציאות של רע.

ובזה מתבאר מה שמצות אכילת מצה דפסח (לזכר היציאה בחיפזון ממצרים) היא ב"לחם עוני" דוקא, המסמל על אופן העבודה דקבלת עול (כנ"ל), מאחר וכך הי' אופן היציאה ממצרים – "כי ברח העם".

ד. אמנם, ע"פ ביאור זה דורש ביאור ביותר הא דמובא לעיל, דהמצות דפסח מצרים (שאלו קודם יציאתם ממצרים) הי' אפשרי לעשותם מצה עשירה (כנ"ל) – דלכאורה, מה ענין 'מצה עשירה' (המורה על שלילת הרע לגמרי, כבגאולה העתידה) ליציאת מצרים (בה נשאר הרע בתקפו, כנ"ל)?

אלא, דהגם שבאמת אין שייכת כאן העבודה ד'מצה עשירה' בשלמותה, הנה פרט אחד ממנה שייך גם בעבודה דיציאת מצרים ("לחם עוני", קבלת-עול):

דהיינו, דהגם שעבודת האדם היא בדרך קבלת עול וכפי', דשכלו ומידותיו אינם רוצים בזה מצד עצמם – אעפ"כ, צריך שהביטול והקבלת-עול לא יהיו בדרך הכרח לבד, אלא, האדם צריך לפעול בעצמו שגם שכלו, שאיננו מבין, 'יסכים' ויהנה לעשות נגד רצונו. דאז, הקבלת-עול גופא תהי' מתוך הנאה ו'גשמאק'.

ובזה מבואר היטב, דהמצה שאכלו קודם היציאה ממצרים, הנה הגם שהיתה צריכה להיות ראוי' לבוא לידי חימוץ (והיינו מפני שהרע הי' עדיין בתקפו, כנ"ל), הנה עם זאת היתה זו גם מצה עשירה – דגם עבודה זו (דקבלת-עול) היתה מתוך תענוג.

ה. אלא שאעפ"כ, המצה שאכלו לאחר יציאתם ממצרים, היתה "לחם עוני" דוקא – ללא טעם. וכן גם אנו, מצווים לאכול (לזכר יציאת מצרים) "לחם עוני" דוקא. – והסיבה לכך:

דהנה, ענינה של יציאת בני"י ממצרים הוא, מה שאז פסקו מלהיות עבדי פרעה, והחלו להיות "עבדי ה'". והיינו, שאז קבלו עליהם בני"י את מלכותו ית'

[ענין ה'קבלת עול' המדובר בה לעיל היא קבלת עול המצוות. משא"כ כאן המדובר הוא בקבלת מלכותו ית', הקודמת לקבלת עול המצוות. וכמאמר חז"ל (משנה ברכות פ"ב מ"ב) "יקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואח"כ יקבל עליו עול מצוות"]

– ומכיון שכן, הנה בעבודה זו דקבלת מלכות הקב"ה, אין שייך בה ענין התענוג מן העבודה (מצה עשירה):

דהנה, ענין קבלת מלכות הוא מה שהאדם בטל מכל וכל להמלך. וכדאיתא בגמ' (חגיגה ה, ב) ד'מאן דמחוי במחוג קמי מלכא' [המסמן באצבעו כשעומד לפני המלך] נענש במיתה – מאחר

לקראת שבת

יג

ולפני המלך צריך להיות בביטול המציאות מכל וכל, וכל תנועה, כמה קטנה שתהי', מבטאת שיש כאן למציאות האדם.

ומכיון שכן, הנה בעבודה זו אין שייך כלל ענין ההנאה (מצה עשירה) – דהרי הרגש ההנאה מורה אשר ישנה כאן מציאות אדם, הנהנה מן העבודה. וזוהי סתירה גמורה לענין קבלת המלכות – להיות בטל וכל וכל.

ולכן, המצה שאכלו ביציאתם ממצרים, וכן המצה שאנו אוכלים – שהיא לזכר היציאה ממצרים, צריכה להיות לחם עוני דוקא, ללא תוספת טעם – הנאה. מאחר ועבודה זו (דיציאת מצרים, ועבודת אכילת מצה שלנו, שאף היא לזכר היציאה), ענינה הוא (כנ"ל) קבלת המלכות, ולכן אין שייך שיהי' בה איזה טעם והנאה, המורה על מציאות יש.

חידושי סוגיות

דין צלי בחגיגה הבאה עם הפסח

יחקור במ"ש הצל"ח לחדש דלהרמב"ם כו"ע ס"ל דחגיגה נצלית; יסיק דחגיגה היא כפסח עצמו, ויחקור בהא דרך דין צלי' נשנה בה; יקדים משיטת הרמב"ם בדין הסיבה דהוי לא רק חיוב בפ"ע, אלא דין בשאר מצוות לילי פסחים; עפ"ז מיושב דאף צלי שהוא דרך חירות, ס"ל להרמב"ם דהוי דין בחגיגה עצמה

א.

יביא תירוץ הצל"ח מקושיית הלח"מ, דלהרמב"ם חגיגה שעם הפסח צ"ל צלי לכו"ע

תנן במס' פסחים (טז, סע"ב), שהחגיגה הבאה עם הפסח "נאכלת לשני ימים ולילה אחד". ובגמ' שם (ע, א): מתני' דלא כבן תימא דתניא בן תימא אומר חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה כו' מ"ט דבן תימא . . ולא ילין לבקר זבח חג הפסח זבח (תשא לד, כה) חג זה חגיגה, הפסח כמשמעו, ואמר רחמנא לא ילין.

אח"כ ממשיך בגמ' שם: איבעיא להו לבן תימא נאכלת צלי או אין נאכלת צלי, כי אקשי' רחמנא לפסח ללינה אבל לצלי לא או דילמא לא שנא, ת"ש הלילה הזה כולו צלי (משנה פסחים קטז, ב) ואמר רב חסדא זו דברי בן תימא, שמע מינה.

והנה, הרמב"ם בהל' חמץ ומצה (פ"ח ה"ב) כתב (בנוסח "מה נשתנה") – "שבכל הלילות אנו אוכלין כו' והלילה הזה כולו צלי". והקשה בלחם משנה (הל' חמץ ומצה שם): תימה על דברי

לקראת שבת

טו

רבינו דהוא פוסק בהלכות קרבן פסח (פ"י הי"ג) . . דחגיגה נאכלת לשני ימים ולילה אחד ודלא כבן תימא, וא"כ לדידן ודאי אינה נאכלת צלי . . ולית לן לומר הלילה הזה כולו צלי, דהא בגמ' אמרו דזהו כדברי בן תימא דס"ל היקשא ודחגיגה נאכלת צלי, אבל לדידן דחגיגה אינה נאכלת צלי לא מצינן למימר כולו צלי דהא איכא חגיגה.

ובצל"ח (לפסחים שם ע, ב ד"ה ובוזה זכינן)¹ תי', דהרמב"ם ס"ל שגם לרבנן דחגיגה נאכלת צלי, וטעמם משום שמצינו שהכתוב קראה פסח, וכמו שהביא הרמב"ם (הל' ק"פ שם הי"ב) "שעל חגיגת ארבעה עשר נאמר (פ' ראה טז, ב) וזבחת פסח לה"א צאן ובקר", אלא שרבנן ס"ל דלאו לכל מידי איתקש לפסח אלא רק לצלי (שהוא מידי דאכילה)². ויתירה מזו כתב, דהחידוש דר"ח "זו דברי בן תימא" הוא דגם לדידי' נאכלת צלי נומה שהרמב"ם לא כתב מפורש ההלכה דחגיגה נאכלת צלי – תי' הצל"ח (שם ע, ב ד"ה ועוד אי האי קרא) "לפי שאין דרכו לכתוב פרטים שלא נזכרו בגמרא בפירוש"³, ע"ש.

ב.

יקדים דלשיטת חכמים צ"ל דחגיגה יש בה דין פסח ממש

והנה, ההסברה בדעת רבנן שרק לצלי איתקש חגיגה לפסח ולא לכל מידי דאכילה⁴ (כמו לינה⁵ "דאזהרת לינה ציווי אכילה היא" (ל' רש"י שם ע, א ד"ה למידי דאכילה)) – י"ל לכאורה:

הטעם שהחגיגה באה עם הפסח הוא "כדי שיהא פסח נאכל על השובע" (פסחים ע, רע"א⁶), ונמצא שהחגיגה הוי כטפל ומכשיר לפסח⁷ ולפיכך איתקש חגיגה לפסח; אמנם מהאי טעמא רק אכילה זו של החגיגה הבאה לפני (וכהקדמה ל)אכילת הפסח הוקשה לפסח ונגררת בתר אכילת הפסח, ולכן נאכלת צלי כמוהו; משא"כ לאחר גמר אכילת הפסח שוב אין החגיגה טפלה אל הפסח, ולא הוקשה לו.

---

(5) דאף שיש לימוד ע"ז – ראה צל"ח שם (קטז, א, קכ, א) – מ"מ צריך ביאור מהי ההסברה בזה.
(6) וראה לשון הרמב"ם הל' ק"פ פ"ח ה"ג.
(7) להעיר מדעת ר"י במשנה פסחים (קכא, א) בירך ברכת הפסח פטר את של זבח (חגיגת י"ד), וההסברה בזה (להירושלמי (בסוף המסכת), הובא בתוד"ה כשתמצי לומר בסופו בשם ר"ח כהן. וראה גם פרש"י ותוס' זבחים לו, א ד"ה תרי תנאי), כי ברכה על העיקר (פסח) פוטר את הטפל (זבח). וראה צל"ח במשנה שם ד"ה פוטר בסופו, שהרמב"ם סובר כפירושו של רבינו חיים שהביאו התוס' כו'. וראה הדרן על מס' פסחים – נדפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (הוצאת תשמ"ו ושלאח"ז) ע' תנט ואילך.

---

(1) וראה גם צל"ח שם קטז, א.
(2) ובצל"ח שם (קכ, א תוד"ה מפטירין) כ' דלרבנן יש בחגיגה גם משום שבירת העצם כיון שגם זו היא (ב)מידי דאכילה.
(3) וראה מאירי פסחים שם שהכוונה ב"כולו צלי" היא רק על הפסח. וברבינו מנוח לרמב"ם שם (ועד"ז בהגה"מ שם אות ב) דלענין שתהא נאכלת צלי קיי"ל כוותי' (דבן תימא) דהא סתם לן תנא כוותי'. וראה (וכן בהבא לקמן) אנציקלופדי' תלמודית ערך חגיגת ארבעה עשר. וש"נ.
(4) ולהעיר דבצל"ח שם ע, ב כתב דלדעת הרמב"ם להכי קראה פסח (שתהא נאכלת צלי ו)להיות זמן שיטתה אחר התמיד כמו פסח.

לקראת שבת

ועפ"ז יש לומר לכאורה, דרבנן ובן תימא פליגי בכללות גדר הדין ד"חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה כדי שיהא פסח נאכל על השובע":

לדעת בן תימא, הא דאמרו שע"י החגיגה ה"פסח נאכל על השובע", הוא טעם לא רק על הקדמת אכילת החגיגה לאכילת הפסח, אלא גם על כל עיקר הבאת החגיגה בי"ד, שהטעם להבאת חגיגה בי"ד הוא רק כדי שיהא הפסח נאכל על השובע⁸, ונמצא שכל עיקרו של הקרבן אינו אלא מכשיר להפסח, ולכן ס"ל לבן תימא שבכל מעשה הקרבן איתקש לפסח ("כולהו מילי דפסח אתיין בחגיגה בההוא היקשא" (ל' רש"י פסחים שם ד"ה ש"מ כולהו));

אבל לדעת רבנן, הטעם ד"כדי שיהא פסח נאכל על השובע" הוא (כפשטות לשון הבריייתא) רק על הקדמת אכילת החגיגה לאכילת הפסח, אבל לא על עצם הקרבת החגיגה⁹. ולכן יש בחגיגה זו שני דינים: עצם הקרבן יש עליו שם חגיגה ודיני חגיגה; ורק במעשה האכילה שלו, ובזה גופא – רק באכילה הבאה כהקדמה לאכילת הפסח – יש בו דין הכשר למעשה אכילת הפסח, ולענין זה הוקש לפסח, ולכן חלים אז על החגיגה דיני אכילת הפסח (שצ"ל צלי).

איברא, דקשה לבאר כן בפלוגתת בן תימא ורבנן, דהא מפשטא דלשנא בגמ' (פסחים שם), "ובמועט (שהי' הפסח מועט לאכילת בני החבורה (ל' רש"י ד"ה ובמועט – שם סט, סע"ב במשנה)) מיהו מ"ט אתיא כדתניא חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה כדי שיהא פסח נאכל על השובע", משמע, שכל עיקר הבאת החגיגה הוא רק כדי שיהא הפסח נאכל על השובע (וכן מפורש בתוס' (שם ד"ה לאו חובה (בתחלתו). וכ"ה בתוס' הרשב"א (להר"ש משנן) שם) ועוד ראשונים¹⁰, דהא שחגיגת י"ד לאו חובה היא היינו ש"אינה באה אלא כדי שיאכל הפסח על השובע"). וא"כ גם לדעת רבנן כל עיקר הבאת החגיגה הוא רק הכשר להפסח (ולא רק מעשה אכילה שלה דליל ט"ו).

ותו, אף באם נאמר כן בדעת רבנן, דאכילת החגיגה הוי "מכשיר" לאכילת הפסח, לכאורה אין בזה די להחיל עלי' גדר של פסח עד כ"כ שיהי' חיוב לאכלה צלי דוקא כמו הפסח עצמו. ועכצ"ל דזה שנאכל צלי הוא לא רק משום שיש על החגיגה שם "מכשיר" לפסח, אלא (כמ"ש הצ"ח כנ"ל) משום שהחגיגה עצמה נקראת ממש בשם פסח ("וזבחת פסח").

נא' בתורה וזבחת פסח . . אינה מצוה לעצמה אלא כדי שיהא הפסח נאכל אכילת שובע מפני שהפסחים לא היו באים אלא זכר ושה תמים בן שנה^א ולא היו מצוים מהם כ"כ כו' ומתוך כך רמזה תורה להקריב שלמי חגיגה שתצטרף עם הפסח כו'. – אבל ראה לעיל הערה 9 בדעת הרמב"ם.

8) בתוס' (ותוס' הרשב"א) פסחים ע, א (ועד"ז בתוס' חגיגה ח, א ד"ה אלמא) דלבן תימא הוי חובה מדאורייתא. ועד"ז הוא בראב"ד הל' חגיגה פ"ב ה"י. אבל ראה כס"מ ולח"מ הל' חגיגה שם, דלהרמב"ם אפי' לבן תימא דאית לי' מקרא דהוי כפסח דרחמנא אקשי' יכולין אנו לומר דהוי רשות. וראה לקמן הערה 10.

9) ולכאורה כן משמע מלשון הרמב"ם שבהערה 6.

א) מזה משמע שדברי המאירי הם רק (להלכתא) אליבא דרבנן. ולא לבן תימא שס"ל (שם ע, א) שגם חגיגה באה רק מאלו.

10) ראה מאירי למשנה פסחים שם: אע"פ שעלי'

לקראת שבת

ז

ומכיון שגם לדעת חכמים גוף הקרבן נקרא בשם פסח – טעמא בעי, מהיכי תיתי חלים עליו דיני הפסח רק לענין צלי?

ג.

יקדים משיטת הרמב"ם דאיכא ב' גדרים בהסיבה, שהוא חיוב בפ"ע וגם דין בשאר מצוות אכילה דליל הפסח

ויש לומר הביאור בזה, בהקדם ביאור שיטת הרמב"ם בדין הסיבה:

בדין הסיבה בליל פסח כתב הרמב"ם (הל' חו"מ פ"ו ה"ד) "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים כו' לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות". ובסוף הלכה שלאח"ז, לאחר שמבאר פרטי דיני הסיבה (מי חייב בהסיבה, ואופן ההסיבה), כ' "ואימתי צריכין הסיבה בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות האלו".

ויש לדייק בהא שחילק הרמב"ם דבריו בב' הלכות נפרדות [הלכה אחת – "כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות (סתם) והוא מיסב דרך חירות", והלכה שני' – "ואימתי צריכין הסיבה בשעת אכילת כזית מצה כו' ושאר אכילתו כו'"], והוצרך להאריך בלשונו, והוא תימה, דלכאורה הו"ל לקצר ולכתוב תיכף בהלכה הראשונה הא ד"לפיכך כשסועד בלילה הזה צריך להסב בשעת אכילת כזית מצה כו'" (וכיו"ב)?

ונתבאר בזה במקום אחר (ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 15 ואילך), דלהרמב"ם איכא בהסיבה עצמה שני דינים: א) מצוה כללית בפ"ע, מה שהאדם צריך להראות בליל פסח הנהגה דרך חירות, ע"י אכילה ושתי' בהסיבה (ובזה אין נפק"מ באיזו אכילה ושתי' המדובר¹¹). ב) פרט ותנאי במצות אחרות (אכילת מצה וחייב שתיית ד' כוסות) – שאחד מתנאי מצות (וחיובים) אלה הוא שצ"ל דרך הסיבה.

דזהו החילוק בין שתי ההלכות: בהלכה הראשונה – הבאה בהמשך להלכה שלפנ"ז ד"בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים כו' (וממשיך) לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות" – מיירי הרמב"ם בחיוב הסיבה כשלעצמה; וב(סיום) ההלכה שלאח"ז (אחר שפירש פרטי הדינים דחייב הסיבה) כותב הרמב"ם "ואימתי צריכין הסיבה", דכוונתו בזה היא לדין השני בחיוב הסיבה, מה שהסיבה היא (לא חיוב כללי בפ"ע, אלא) תנאי במצות אחרות של לילה זה (במצות אכילת מצה וחייב שתיית ד' כוסות).

שגם מצד החיוב הכללי דהסיבה א"פ לחייבו להסב בכל הסעודה, וכשמיסב באכילת מצה ושתיית ד' כוסות יצא י"ח).

---

11 בל' הרמב"ם (כנ"ל) "לאכול ולשתות" (סתם). – ורק בסוף ה"ח מפרט דב"שאר אכילתו ושתייתו אם היסב ה"ז משובח ואם לאו אינו צריך" (דהיינו,

לקראת שבת

ומצינו לשני דינים אלו בחיוב הסיבה, שהודגשו ביותר בלשונו הזהב של אדמו"ר הזקן (בעל התניא) בשו"ע שלו – שלשונו וסידור דבריו בנדו"ד הוא ע"ד לשון הרמב"ם:

בתחלה מבאר (סתע"ב ס"ז) "ויכין מקום מושבו שישב בהסיבה דרך חירות כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים לפי שבכל דור ודור חייב האדם להראות א"ע כו' לפיכך צריך לעשות כל מעשה לילה זה דרך חירות". ולאחר כמה סעיפים (בפירוט כמה דיני הסיבה) ממשיך ומבאר (שם ס"ד) הדברים הצריכים הסיבה "אימתי צריך להסב בשעת אכילת כזית . . מצה כו' אכילת הכריכה כו' אפיקומן כו' שתיית ד' כוסות (ומבאר הטעם) לפי שכל דברים אלו הם זכר לגאולה ולחירות כו' לפיכך הם צריכין הסיבה דרך חירות".

בזה מוכח, שבהסיבה ישנם שני חיובים וגדרים: (א) מצוה בפ"ע, שזהו מ"ש בסעיף שלפנ"ז "שישב בהסיבה דרך חירות כו' לפי שבכל דור ודור כו' לפיכך צריך לעשות כל מעשה לילה זה דרך חירות". והיינו שזהו חיוב כללי להתנהג בדרך חירות בזה הלילה; ואח"כ מפרט (ב) הדברים ש"הם צריכין הסיבה דרך חירות", היינו שזהו (לא קיום החיוב של הסיבה בפ"ע, אלא) פרט ותנאי בדברים אחרים (וכדיוק לשונו "לפיכך הם צריכין הסיבה דרך חירות" – ולא כתב "לפיכך צריך להסב בהן" וכיו"ב).

ד.

יחקור בהא דחידש הרמב"ם לומר שהסיבה הוא גם דין בשאר מצוות

ולפי דרכנו למדנו, דלשיטת הרמב"ם הסיבה הוי הן חיוב כללי בפ"ע, שהאדם צריך להסב "דרך חירות" (וכלשון אדה"ז הנ"ל "יכין מקום מושבו שישב בהסיבה דרך חירות כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים"), והן תנאי במצות אחרות של פסח, באופן, שע"י אכילת מצה (לדוגמא) בהסיבה, מתקיימים שני דינים: (א) החיוב הכללי הסיבה. (ב) קיום מצות אכילת מצה בשלימות.

והנה לכאורה יש לעיין בזה טובא, מהי הסברא וההכרח לחדש דהסיבה הוי גם תנאי ופרט בשאר מצות ליל פסח, ומפני מה לא נאמר דאיכא רק חיוב כללי של הסיבה, אלא שחכמים תקנו שהזמן המתאים ביותר לקיום חיוב זה הוא בשעת קיום מצות מסוימות (אחרות) של לילה זה?

ובפרט שמצות אלו אין עיקר ענינם "להראות" חירות, כי אף ש"דברים אלו הם זכר לגאולה ולחירות" – מ"מ, אין גוף מעשה המצוה (בדברים אלו) פעולה המורה על חירות (וכדיוק ל' אדה"ז שם "שכל דברים אלו הם זכר לגאולה ולחירות"). ולדוגמא – אכילת מצה, דהגם שטעם אכילתה הוא מפני שמצה הוי זכר לגאולה מצרים (ש"לא יכלו להתמהמה גוי" (פרשתנו יב, לט. וראה פ' ראה טז, ג. פסחים קטז, ב (במשנה). רמב"ם הל' חו"מ פ"ז ה"ה)), הרי פשוט שאין במעשה אכילת המצה ענין המורה על "דרך חירות" (כמו בפעולת הסיבה, שעצם הסיבה

לקראת שבת

יט

מורה על הנהגה של בן חורין, וכדרך מלכים וגדולים), ואדרבה – מצה היא לחם עוני (פ' ראה שם)¹²].

והנראה בזה, דיסוד שיטת הרמב"ם הנ"ל בגדר דין הסיבה (דרבנן) הוא – דין (תורה) "צלי" שבקרבן פסח (דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון (פסחים ל, ב. לט, ב. קטז, ב. וש"נ)). וכדלקמן.

ה.

יסיק דיסודו הוא מדין צלי, רחוינן שמעשה הצלי' הוי חיוב בעצמו מדרך חירות

בדין צלי דפסח כתב הרמב"ם (הל' ק"פ פ"י הי"א) "כשאדם אוכל את הפסח חותך הבשר ואוכל וחותך כו' וכשיגיע לגיד הנשה מוציאו ומניחו עם שאר הגידים והעצמות והקרומות שיוצאין בשעת אכילה שאין מנקין אותו . . ואין מחתכין אותו אלא צולין אותו שלם" (והראב"ד פליג "אין איסור גדול מזה שיצלה הפסח עם גיד הנשה ועם שמנו כו'").

וצ"ע, דהא כל דין צליית פסח קשור הוא בדרך קיום החיוב דאכילתו, "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי גו'" (פרשתנו יב, ח), וא"כ הוי כל כולו פרט באכילת הפסח¹³, ומה ענין לציווי שיהא צולין אותו (שלם – גם) עם הגיד כו' שאינו שייך לאכילה?

ומוכח מזה דעת הרמב"ם, דדין צלייתו לא הוי (רק) פרט בהחיוב דאכילת הפסח, אלא שהוא חלק מכללות עשיית הפסח¹⁴.

וויש לומר שיסודו הוא מזה שהתורה קבעה פרטי דינים באופן מעשה הצלי' – "צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו" (פרשתנו יב, ט), דמשמע ש"צלי גו'" הוא לא רק פרט באופן אכילת הפסח, שצריך לאוכלו צלוי, אלא דמעשה הצלי' עצמו הוי דין ומצוה בפ"ע במעשה הקרבן].

ויש לומר ההסברה בזה: בס' החינוך (מצוה ז) מבואר, ד"זה שנצטוינו לאכול צלי דווקא" הוא "לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכול בשר צלי שהוא מאכל טוב ומוטעם כו' ואנו שאוכלין הפסח לזכרון שיצאנו לחירות כו' ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חירות ושררות".

ועפ"ז י"ל שהרמב"ם ס"ל, שהחיוב לאכול צלי יש בו שני ענינים: א) אחד מתנאי מצות אכילת הפסח. ב) חלק מהחיוב הכללי ד"חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו

טעם אכילת צלי הוא כי כשם שהמצה למהירות כך הצלי למהירות ואין שם שהות לעשות מטעמים ולתקן תבשילים (והובא בחינוך דלקמן בפנים כטעם נוסף) – והרי טעם זה אינו על אכילתו אלא על עשייתו צלי.

---

12) ונפק"מ להלכה – ראה רמב"ם הל' חו"מ פ"ה ה"כ. פ"ו ה"ה.

13) וכן משמע ברש"י פסחים מא, סע"ב ד"ה אין לי (ומתורצת קושיית המהרש"א בפרש"י שם).

14) ולהעיר שלדעת הרמב"ם במו"נ (ח"ג פמ"ו)

לקראת שבת

יצא עתה משעבוד מצרים" (ל' הרמב"ם (הובא בתחלת ס"ג) – ממשנה פסחים קטז, ב) – ע"י שעושה "כל מעשה לילה זה דרך חירות", והרי אכילת בשר צלי מורה על "דרך חירות ושררות" (ל' אדה"ז (הובא לעיל ס"ג)). ומטעם זה יש בגוף מעשה הצלי' חשיבות בפ"ע ועד שחלים עליו דינים מיוחדים (שאינם נוגעים לאכילת הפסח, וכנ"ל מרמב"ם שצולין הגיד) – מכיון שענין ה"צלי" הוא לא (רק) פרט ותנאי במצות אכילת הפסח, אלא יש בו (גם) ענין בפ"ע – להראות על ענין החירות (שהוא ענין וחיוב כללי בפ"ע בלילה זה).

ונמצא, שדין צלי מלמדנו, שהתורה קבעה המעשה של "דרך חירות" דלילה זה באופן, דנוסף לזה שהחיוב ד"חירות" (לעשות פעולות המורות ("להראות") על "דרך חירות") הוא ענין כללי בפ"ע, הרי כלל זה נעשה גם תנאי ופרט בפרטי שאר מצות החג (שמצ"ע אינם באים להראות חירות).

– וכהדין ד"צלי" שהוא תנאי באכילת הפסח, דעצם המעשה דאכילת בשר הפסח אין בו משום מעשה ד"דרך חירות" [דהקרובן הוא רק זכר לגאולת מצרים באופן ד"פסח ה" (פרשתנו יב, כג. וראה שם, כז. רמב"ם הל' חו"מ פ"ז ה"ה ממשנה פסחים שם. חינוך מצוה ה. ז), אבל אין מעשה אכילת הבשר פעולה המורה על "דרך חירות" (ע"ד הנ"ל ס"ד בנוגע לאכילת מצה)] – וחדשה התורה, שגם אכילה זו צ"ל באופן של "דרך חירות ושררות", צלי.

ומזה למד הרמב"ם גם לענין דין "דרך חירות" דרבנן – חיוב הסיבה – דעם היותה חיוב כללי בפ"ע, קבעה חכמים באופן שתיעשה תנאי במעשה המצות דלילה זה, כנ"ל בארוכה.

ו.

עפ"ז מיישב שפיר דרך הרמב"ם דרך חיוב צלי מצינו בחגיגה, להיותו מדרך חירות

ע"פ כהנ"ל יש לבאר גם שיטת הרמב"ם בחגיגת ארבעה עשר:

אכילה "על השובע" היא אכילה חשובה, "כדרך שהמלכים אוכלין" (רש"י פסחים פו, רע"א. רשב"ם שם קיט, ב ד"ה כגון ארילאי¹⁵); ונמצא שדין אכילת הפסח "על השובע" הוא חלק מזה שאכילתו צ"ל באופן ד"דרך חירות ושררות".

ועפ"ז מובנת גם הסברא לחלק בין דין צלי לשאר תנאי הפסח (ולומר דהא דאיתקש חגיגה לפסח הוא רק לגבי דין צלי), דכיון שכל עיקר הבאת החגיגה שייך לענין זה שבאכילת הפסח,

פרש"י שם סט, סע"ב במשנה "כדי שיהא פסח גמר שביעתן ותיחשב להן אכילה".

וראה רי"פ פערלא לסהמ"צ להרס"ג עשין מז מח מט (ע' 432) השינוי בפסח לגבי שאר קדשים. אנציקלופדי' תלמודית ערך אכילת פסחים. וש"נ. ואכ"מ.

15 (וראה גם קרית ספר לרמב"ם סוף הל' חו"מ). וכבר שקו"ט דה"ז "חובת כל הקרבנות", כדברי רש"י ורשב"ם שם. ולהעיר שבפרש"י בהסוגיא כאן (ע, רע"א) כ' "על השובע שיהו נהנין באכילתו ותיחשב להן" (ולא כמ"ש רש"י שם פו, א). וראה גם

לקראת שבת

כא

מה שצ"ל ("על השובע" –) "דרך חירות ושררות", לכן חל עלי' גם דין "צלי" שבאכילת פסח, שגם טעמו הוא "כדרך שהמלכים אוכלין"¹⁶. משא"כ שאר פרטי הדינים שבפסח, שאינם שייכים לענין החירות שבו, אינם שייכים לענין החגיגה.

ומכיון ששיטת הרמב"ם בדין "דרך חירות" דלילה זה היא, שאינו רק חיוב כללי בפ"ע, אלא שהתורה קבעה "דרך חירות" גם בשאר מעשי הלילה (שמצ"ע אינם פעולות של "דרך חירות"), ס"ל דגם לרבנן חל על החגיגה – הבאה בלילה זה בשביל הפסח – החיוב ד"דרך חירות" (צלי), ומהאי טעמא קראה התורה את החגיגה בשם "פסח" ("וזבחת פסח").

ופלוגתת בן תימא ורבנן היא, דלדעת בן תימא אא"פ לחול על קרבן שאין עליו שם פסח גדר של "חירות", ולכן ס"ל דכי אקשי' רחמנא חגיגה לפסח נעשה כחלק מגוף הפסח¹⁷ וכל דיניו כפסח¹⁸; אבל לרבנן, הדין דמעשה חירות חל (גם) על "כל מעשה לילה זה", גם במצות דהחג שמצ"ע אינן פעולות של דרך חירות (ועד שנעשה תנאי וחלק במצות מצה ושתיית ד' כוסות, כנ"ל). וכן בנוגע לחגיגת י"ד, שהדין דאכילת צלי (אכילה "דרך חירות") חל גם על קרבן שאינו פסח, דאף שיש לו דין ושם בפ"ע (חגיגת ארבעה עשר, "ונאכלת לשני ימים ולילה אחד ככל זבחי שלמים" (רמב"ם הל' ק"פ פ"י הי"ג)), חל עליו דין מעשה חירות ונאכלת צלי כקרבן פסח.

ויש לקשר זה עם שתי הדיעות (יבמות עה, ב. וש"ג) – דון מינה ומינה, דון מינה ואוקי באתרה. ואכ"מ.

---

17) ועפ"ז מובן דיוק לשון בן תימא "חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח" ואינו מסתפק לומר רק הדין, שנאכלת ליום ולילה כפסח וכיו"ב, וכן להלן בהברייתא "חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח באה מן הצאן כו". וראה צל"ח שם ד"ה הרי היא כפסח.

18) וכמובן גם מהאיבעי' בגמ' שם לדעת בן תימא "אם יש בה דין שבירת עצם או אין בה משום שבירת עצם אע"ג דכי אקשי' רחמנא לפסח אמר קרא בו בו ולא בחגיגה כו".

16) עפמ"ש בחינוך (מצוה טז) שגם טעם מצות שבירת עצם בפסח "מן השורש הנזכר שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים ולא יאותו לעשות ככה כ"א לעניי העם הרעבים כו" – יש לבאר גם הא דלדעת התוס' (לפי' הצל"ח שם, הנ"ל הערה 2) יש גם בחגיגה משום שבירת עצם. אבל מובן שאינו דומה לענין אכילת צלי דהוי מעשה חיובי ד"דרך חירות ושררות" דבני מלכים ושרים.

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

חשבון הנפש

"העני תיכף כשנזכר על מצבו הקשה שהוא חסר לחם חוקו, ובגדיו קרועים ובלויים ומתגורר בקרן זוית בהקדש או בדירה סרוחה, הנה מיד ישבר לבו בקרבו . . ."

. . . ואוסיף לבקשו לעורר את ידידנו אנ"ש שי' לקבוע שיעור לימוד דא"ח [=דברי אלקים חיים – דברי חסידות] בשבת קודש בזמן המתאים לרבים, באחד מספרי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע הנדפסים.

ידענו כולנו ידענו, כי על כל דבר טוב ומועיל בכלל ועל דבר קביעות לימוד ברבים בנגלה ובדא"ח בפרט, ישנם כמה וכמה מניעות ועיכובים, שהם שלוחי הנפש הבהמית המתלבשים בלבושי נסיון להמציא כל מיני המצאות לבלבל ולהטריד. והחפץ באמת בטובת נפשו עליו להתאזר בכוחות של נפש האלקית לדחות את כל המניעות והעיכובים ולזכות באור כי טוב, וארז"ל "אין טוב אלא תורה", ותורת החסידות היא היא ה"תורה אור" – היינו האור של הטוב.

עני עשיר ובנינוני

הוד כ"ק אדמו"ר מוה"ק שמואל זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע אמר לאחד על יחידות: הקב"ה הטביע בהאדם להיות תאב למצב יותר נעלה, היינו מכמו שהוא נמצא. וטבע זו ישנה בהאדם בין בענינים הגשמיים ובין בענינים הרוחניים, אלא שהכוסף לענינים הגשמיים נרגש יותר

לקראת שבת

כג

מהכוסף לענינים הרוחניים, ולכן הנה גם העשיר הוא דאוג ("פארזארגט") כמאמר "מי שיש לו מנה רוצה מאתים".

והגם דטבע הדאגה היא בכל אדם מבלי הבדל בין עני בין עשיר ובינוני, בכל זה יש חילוק באופן פעולת הדאגות בין עשיר לבינוני ועני. שהעשיר צריך להתבונן הרבה עד שהוא מוצא מה שחסר לו, ופעולת הדאגה אינה אלא אנחה בלבד ("ער איז יוצא מיט א קרעכץ") – כי העשירות שיש לו משכיחתו את דאגתו על מה שחסר לו עוד. והבינוני אף כי אין חסר לו לא מזונות ולא לבוש ולא בית, אבל עם זה, הנה התבוננותו במה שחסר לו תכווץ את לבבו ועיניו יזלו דמעות. והעני לא צריך שום התבוננות כלל במצבו אלא תיכף כשזכר על מצבו הקשה, עניו ומרודו, שהוא חסר לחם חוקו ובגדיו קרועים ובלויים ומתגורר בקרן זוית בהקדש או בדירה סרוחה, הנה מיד ישבר לבו בקרבו ובכה יבכה במר נפשו באופן אשר לא יוכל להשקט כלל.

היכן אני בעולם?

מפירטי עניני המשל מובן הנמשל, דצדיקים בינונים ועניים בדעת תורה ועבודה: אז מען דערמאנט זיך ווי ארים מען איז אין תורה, און אז במשך פון פיעל יארען האט מען איינגעשפאנט די נשמה אין א וואגען כשור לעול וכחמור למשא, גאר ניט צוליעב דעם צוליעב וואס די נשמה איז געקומען אויף דער ועלט, ווערט מען א לב נשבר ונדכה, און מען גייט ארויף אויפן דרך הישר אין עבודה בפועל ממש.

[= כאשר נזכרים כמה אנו עניים בתורה, ושכמשך שנים רבות רתמנו את הנשמה בעגלה כשור לעול וכחמור למשא, לגמרי לא לשם המטרה שבשבילה הגיעה הנשמה לעולם, נעשה לב נשבר ונדכה, ועולים על דרך הישר בעבודה בפועל ממש].

דברי קדש קדשים הללו הם הוראת דרך איך להזכיר את עצמו לאמר: וואס טוט זיך מיט מיר, וואו בין איך אין דער ועלט [= מה נעשה עימי? היכן אני בעולם?]. הנה אחר ההתבוננות בינו לבין עצמו פעם שתים ושלוש בכל מה שעבר עליו, התהו ובהו בתורה ועבודה שלו במשך שנים, ואותה טרדת הדעת והריקות שגרמו כל עניני הטרדות בעסקיו, הנה אז יחם לבבו בהתעוררות גדולה על מצבו הפרוע לשמצה, והמס ימס הקרח הנורא של קליפת עמלק אשר בקרבו, וברשפי אש ישתוקק לשנות אורחות חייו לקבוע עתים לתורה ועבודה שבלב, ושב ורפא לו.

זכרון ימי קדם

על אהובי ידידי אנ"ש, ה' עליהם יחיו, לזכור ימי קדם בעמדם בהיכלי אור זיו שכינתו ית' בחדרי קודש הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זי"ע, איש איש מידידי אנ"ש כפי שרש נשמתו וכפי גזירת ההשגחה העליונה זכה להסתופף בחצרות קדש לחסות בכנפי קדושת מורו ורבו

לקראת שבת

אשר אליו נשא את נפשו להתברך בכל מכל כל בגשם וברוח, ועל כל אחד ואחד מידידי אנ"ש שי' לדעת נאמנה אשר דברי צדיקים וברכותיהם חיים וקיימים לעד.

זכרון אנ"ש שי' את הימים אשר זכו להינות משכינת עוזו ית' בעמדם בהיכלי קדש, וזכרון תורתם וברכותיהם, הם המוציאים מהאפלה של בתי חומר לאור גדול ומגביהים מבצת טיט היון אל רום זך וטהור, ומעוררים כוסף תשוקה אל הטוב המעולה.

